

Kaupunginvaltuusto	§ 59	16.09.2019
Kaupunginhallitus	§ 274	02.12.2019
Kaupunginhallitus	§ 87	30.03.2020

Vastaus valtuustoaloitteeseen / Tasapuolisuutta, läpinäkyvyyttä ja lainmukaisuutta entisen IU Pyhäjärven kunnantuvan päätöksentekoprosessiin

127/00.01.01/2019

Kaupunginvaltuusto 16.09.2019 § 59

Karkkilan Kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä teki valtuustoaloitteen:

"Tasapuolisuutta, läpinäkyvyyttä ja lainmukaisuutta entisen IU Pyhäjärven kunnantuvan päätöksentekoprosessiin Karkkilan ydinkeskustan lähes korkeimmalla ja näkyvällä paikalla vesitornin läheisyydessä sijaitsee paikkakunnan vanhimpana säilynyt, julkinen rakennus, entinen IU Pyhäjärven kunnantupa, joka on merkittävän, suomalaisen arkkitehti Usko Nyströmin kunnantuvaksi suunnittelema rakennus, josta on olemassa arkkitehdin omakätisesti allekirjoitetut rakennuspiirustukset vuodelta 1897. Rakennus on koko Suomen vanhin tiedossa oleva arkkitehdin suunnittelema kunnantalo, minkä vuoksi rakennuksella on myös kulttuuri- ja taidehistoriallista arvoa. Mainittakoon, että Usko Nyström on toiminut myös kansallisarkkitehti ja muotoilija Alvar Aallon opettajana. Kaikki muut Karkkilan hallintorakennukset ja kaupunginvaltuuston kokoontumispaikat ovat toimineet Karkkilassa muissa, korvaavissa tiloissa. Entistä Pyhäjärven kunnantuvan hallintorakennusta voidaan siis pitää itsenäisen Karkkilan kaupungin syntyminen symbolina ja ainutlaatuisena, konkreettisenä merkinä kaupungin historiasta, jolla on kollektiivinen muisti, ja joka vahvistaa kaupunkilaisten yhteenkuuluvuutta ja kotiseuturakkautta sekä on tärkeä osa Karkkilan tarinaa.

Rakennus, jota myös vihreäksi taloksi kutsutaan, on toiminut poliittisen päätöksenteon kehtona, Karkkilan henkenä ja sieluna, koulun opetustiloina, Karkkilan ensimmäisenä kirjastorakennuksena 1920-1935 luvuilla sekä Karkkilan Helluntaiseurakunnan rukoushuoneena 70-vuoden ajan. Lisäksi myös raittius- ja maamiesseura ovat kokoontuneet talossa. Rakennus on toiminut myös kättilön ja Saalemin evankelistan asuinhuoneistona. Rakennuksella on siis varsin vivahteikas ja mielenkiintoinen historia, joka ansaitsisi tulla aidosti huomioiduksi.

Osa karkkilalaisista ja poliittisista päätöksentekijöistä ajattelee, että rakennus on tullut tiensä päätökseen ja se on vähintäänkin siirrettävä muualle tai jopa tuhottava. Osa taas toivoo rakennuksen kunnostamista ja säilyttämistä sen kulttuuri- ja taidehistoriallinen sekä museoarvo huomioiden.

Karkkilan museotoimi on ilmaissut olevansa rakennuksen säilyttämisen ja kunnostamisen kannalla.

Myös Länsi-Uudenmaan maakuntamuseon museoviranomaiset ovat

lausunnoissaan (3) todenneet entisen kunnantuvan rakennuksen kulttuurihistoriallisesti, paikallishistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaaksi rakennukseksi. Rakennuksen, joka on valmistunut vuonna 1898, on todettu olevan suhteellisen hyvässä kunnossa ikäänsä nähden. Tämän ovat todenneet museoviranomaiset, rakennuksesta teetetty kuntoarvio (Vahanen Oy, Raportti Pyhäjärven kunnantupa, Karkkila korjaustarvekatselmus ja korjaustarpeiden kustannusarvio 6.6.2014), jonka on teettänyt Karkkilan kaupunki. Myös kaupungin kaavoituspäällikkö Mariitta Vuorenpää on 12.8.2019 tekemässään tilanne- ja vaihtoehtoanalyysissä todennut, että: "Kunnantupa on rakenteiltaan säilynyt hyvässä kunnossa ja että kunnantupa on nykyisessä kunnossaan helposti, joskin aikaa vievästi restauroitavissa alkuperäiseen asuunsa".

Rakennus on suojeltu maankäyttö ja rakennuslailla, Karkkilan kaupungin kaavamutosmerkinnällä sr v. 2003 (KLA kaupunginvaltuuston pöytäkirja 10.11.2003 § 55 liitteen 22 A liitteet 11 ja 12), jonka yhteyteen on liitetty selostusteksti, jonka mukaan rakennus on rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas, sitä ei saa purkaa ilman rakennusviranomaisen lupaa, eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat rakennuksen historiallista tai kaupunkikuvallista arvoa; lisäksi purku-, muutos- ja korjaustöistä tulee pyytää lausunto maakuntamuseolta. Toinen suojelumerkintä sr-2 on tehty Nyhkälän koululaajennuksen asemakaavamutoksen yhteydessä v. 2013, josta L-U maakuntamuseon lausunnossa ja kaavamerkinnässä todetaan, että: "Rakennusta ei saa purkaa" (KLA, L-U maakuntamuseon lausunto 18.10.2012), mikä tarkoittaa sitä, että suojeltua rakennusta ei saa purkaa edes kunnan rakennusviranomaisen määräyksellä. Hallinto-oikeus on vahvistanut rakennuksen suojelun 28.9.2016 ja siten estänyt suojelusta poikkeamisen lain nojalla.

Maakuntamuseon lausunnossa vuodelta 2017 todetaan, että kunnantuvan siirtomahdollisuutta voidaan kuitenkin tutkia, mutta siirto olisi tapahduttava kokonaisuutena suunnitteilla olevalle alueelle kuitenkin niin, että yhteys kirkkoon ja viljamakasiinille säilyy. FM ja taidehistorioitsija Anne Virtanen on tehnyt Helsingin yliopiston Humanistiselle tiedekunnalle, filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitokselle 5/2019 valmistuneen mittavan pro gradu työnsä "Pyhäjärven entinen kunnantupa Karkkilassa – Rakennussuojelusta ja sen käytännön toteutumisesta kunnantuvan tapauksen valossa" entisestä Pyhäjärven kunnantuvan taide-, kulttuuri- ja arkkitehtuurisesta historiasta ja kunnantuvan suojelusta sekä entisöinnistä. Se minkälaisen arvon me mielessämme rakennukselle annamme, riippuu siitä, mitä arvostamme ja pidämme tärkeänä. Annammeko arvoa sille tosiasialle, että rakennus todellakin on suomalaisen arkkitehti Usko Nyströmin vuonna 1897 suunnittelema rakennus ja joka on ainoa hallintorakennukseksi ja kuntakokousten pitopaikaksi suunniteltu rakennus Karkkilassa? Eikö Karkkilassakin tulisi noudattaa päätöksentekoprosessissa lakia? Tähän mennessä kunnantuvan tapauksessa ei ole toimittu maankäyttö ja rakennuslain (MRL) edellyttämällä tavalla, vaan mm. rakennuksen kaavallinen suojelu on kyseenalaistettu. Entinen Pyhäjärven kunnantupa täytti 120 vuotta vuonna 2018 ja odottaa yhä arvoistaan kohtelua kansallisperintörakennuksena.

Esitämme, että tulevassa entistä kunnantupaa koskevassa

päätöksenteossa on huomioitava eri osapuolten, kaupunkilaisten, yhdistysten ja kaupungin päättäjien näkemykset tasapuolisesti kuntalakea, kuntalaisten osallisuutta ja oikeuden päätöstä noudattaen. On arvioitava tarkoin rakennuksen alkuperäiseksi kunnostamisen taloudelliset, yhteisölliset ja kulttuuriset sekä matkailuarvon vaikutukset. Mikäli rakennus purettaisiin, tehtyä ei kuitenkaan saa siinä tapauksessa enää tekemättömäksi. Esitämme kysymyksen, haluammeko me nykyiset kaupunginvaltuutetut todella tuhota omat juuremme ja yhteytemme poliittisen päätöksenteon ytimeen Karkkilassa? Vai haluammeko me olla aidosti ylpeitä karkkilalaisesta hengestä, yhteisestä voimainponnituksesta, karkkilalaisesta Sisusta, joksi myös paikallista urheiluseuraa kutsutaan?

Voisiko rakennus palvella Karkkilaa vielä tulevaisuudessa esimerkiksi kättilö- ja koulumuseona, joka olisi museonähtävyys ja kohde, jota tultaisiin katsomaan kauempaakin? Voisiko rakennus tuoda Karkkilaan turisteja läheltä ja kaukaa tunnustelemaan historian havinaa? Tai voisiko rakennus toimia Nyhkälän Harjun kentän remontin valmistuttua urheilukahvilana, järjestöjen yhteisenä talona, juhlien: vihkiäiset, ristiäiset, syntymäpäivät ja muistotilaisuudet pitopaikkana tai nuorisotilana, jossa voidaan pitää pienimuotoisia yöleirejä talon vintillä? Käyttötarkoituksia voisi olla lukemattomia.

On myös ehdottomasti huomioitava rakennuksen tämän hetkinen läheisyys Nyhkälän kouluun ja siellä oleviin lapsiin. Heidän turvallisuutensa pitää pystyä takaamaan ja taloa ympäröivä rinne olisi kunnostettava ja maisemoitava asianmukaisesti. Turvallisuusriskiä lapsille ei saa aiheutua Harjun kentän tai vihreän talon kuntoon laittamisesta. Rinne ja koulun läheinen piha-alue on saatava pikimmiten kuntoon. Jos taas päädytään siihen, että rakennus palvelisi parhaiten kunnostettuna jossain muualla päin Karkkilaa, olisi sopiva paikka sille löydyttävä mahdollisimman läheltä Nyhkälän Harjun kenttää, jolloin sitä voitaisiin edelleen hyödyntää edellä mainittuihin käyttötarkoituksiin. Avustusten saaminen rakennuksen kunnostamiseen muualle siirrettynä tosin tällöin hankaloituisi. Nämä ovat syytä selvittää etukäteen ennen päätöksentekoa, mitä ja minkä suuruisia avustuksia olisi mahdollista saada ja mihin käyttötarkoitukseen. On huomioitava se, että rakennuksen siirtämisellä toiseen paikkaan, museoarvo, avustukset ja yhdistysten lupaama talkooapu menetetään. Eri vaihtoehtojen kustannusvaikutukset on laskettava huolella. Myös Karkkilan Kotiseutuyhdistys ry Kunnantuvan työjaos, sihteeri Heikki Savola on tehnyt selvityksen Pyhäjärven vanhan kunnantuvan kunnostamisesta ja ylläpidosta aktiivisten järjestöjen ja kaupunkilaisten toimin (18.12.2015). Lisäksi Rakennusliike Heikkinen (Tommi Heikkinen) on antanut samassa yhteydessä selvityksen: Pyhäjärven vanhan kunnantuvan kunnostuksen hanke- ja tapaselvitys (6.12.2015), johon on kirjattu tarvittavat toimenpiteet ja kustannusarvio entisöinnistä sekä tehty suunnitelma varainhankinnasta. Molemmat on käsiteltävä kaupungin hallintoelimissä, teknisessä lautakunnassa ja saatettava kaupunginvaltuutettujen tiedoksi."

Päätös:

Kaupunginvaltuusto lähetti

yksimielisesti aloitteen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Täytäntöönpano: kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus 02.12.2019 § 274

Esittelijä: kaupunginjohtaja Tuija Telén

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

antaa valtuustoaloitteen valmisteltavaksi tekniselle toimelle.

Päätös: Kaupunginhallitus päätti ehdotuksen mukaan yksimielisesti.

Täytäntöönpano: tekninen toimi

Kaupunginhallitus 02.12.2019 § 274

Esittelijä: kaupunginjohtaja Tuija Telén

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

antaa valtuustoaloitteen valmisteltavaksi tekniselle toimelle.

Päätös: Kaupunginhallitus päätti ehdotuksen mukaan yksimielisesti.

Täytäntöönpano: tekninen toimi

Kaupunginhallitus 30.03.2020 § 87

Esittelijä: kaupunginjohtaja Tuija Telén

Vastaus Karkkilan Kristillisdemokraattinen valtuustoryhmän 16.9.2019 tekemään valtuustoaloitteeseen Tasapuolisuutta, läpinäkyvyyttä ja lainmukaisuutta entisen IU Pyhäjärven vanhan kunnantuvan päätöksentekoprosessiin

Vastaukset esityksiin

1 Päätöksentekoprosessiin tasapuolista huomiointia
Esitämme, että tulevassa entistä kunnantupaa koskevassa päätöksenteossa on huomioitava eri osapuolten, kaupunkilaisten,

yhdistysten ja kaupungin päättäjien näkemykset tasapuolisesti kuntalakia, kuntalaisten osallisuutta ja oikeuden päätöstä noudattaen.

Vastaus 1:

Kunnanhallitus järjesti 3.12.2019 kunnantupaan liittyvistä arvoista ja mahdollisuuksista asukastilaisuuden, johon liittyi ennakkokysymyskaavake. Asukastilaisuuteen osallistujia oli lähes 50 ja kysymyskaavakkeita palautettiin 31. Tulokset ovat kaupungin nettisivulla ja niistä on tehty kooste KH:lle 20.1.2020 §6 päätöksentekomateriaaliin. Liitteenä kunnantuvan vuoden 2019 päätöksentekoprosessi kunnantuvasta tehtävää linjausta varten.

Oikeuden päätös kumosi poikkeusluvan purkaa rakennus. Se ei sido jatkotutkimuksia tai vaihtoehtojen arviointia, mutta siinä esitetyt perustelut on syytä ottaa huomioon alueen kaavamuutosprosessissa.

2 Alkuperäiseksi kunnostamisen vaikutukset arvioitava
On arvioitava tarkoin rakennuksen alkuperäiseksi kunnostamisen taloudelliset, yhteisölliset ja kulttuuriset sekä matkailuarvon vaikutukset. Mikäli rakennus purettaisiin, tehtyä ei kuitenkaan saa siinä tapauksessa enää tekemättömäksi.

Vastaus 2:

Kunnantuvan tilanne- ja vaihtoehtoanalyysissä 2019 on rakennuksen eri vaihtoehtoja arvioitu taloudellisista, yhteisöllisistä, kulttuurisista ja matkailuarvon näkökulmista. KH:n järjestämässä asukastilaisuudessa ja ennakkokysymyskaavakkeella kerättiin osallistujien näkemyksiä samoista näkökulmista. Tulokset löytyvät kaupungin nettisivulta kunnantuvan kohdasta.

3 Tuhotaanko yhteys poliittisen päätöksenteon ytimeen?
Esitämme kysymyksen, haluammeko me nykyiset kaupunginvaltuutetut todella tuhota omat juuremme ja yhteytemme poliittisen päätöksenteon ytimeen Karkkilassa? Vai haluammeko me olla aidosti ylpeitä karkkilalaisesta hengestä, yhteisestä voimainponnistuksesta, karkkilalaisesta Sisusta, joksi myös paikallista urheiluseuraa kutsutaan?

Vastaus 3:

Kysymykset saatetaan KV:lle tiedoksi. - Esimerkiksi vanha Humppilan asema on siirretty ja kunnostettu toiseen paikkaan yhteisöllisessä kotiseutuhengessä.

4 Kunnantuvalla lukemattomia käyttötarkoituksia
Voisiko rakennus palvella Karkkilaa vielä tulevaisuudessa esimerkiksi kätilö- ja koulumuseona, joka olisi museonähtävyys ja kohde, jota tultaisiin katsomaan kauempaakin? Voisiko rakennus tuoda Karkkilaan turisteja läheltä ja kaukaa tunnustelemaan historian havinaa? Tai voisiko rakennus toimia Nyhkälän Harjun kentän remontin valmistuttua urheilukahvilana, järjestöjen yhteisenä talona, juhlien: vihkiäiset, ristiäiset, syntymäpäivät ja muistotilaisuudet pitopaikkana tai nuorisotilana, jossa voidaan pitää

pienimuotoisia yöleirejä talon vintillä? Käyttötarkoituksia voisi olla lukemattomia.

Vastaus 4:

Kunnantuvan käyttöä kokoontumisrakennuksena nykyisellä paikallaan rajoittaa sen sijainti jyrkän ja kapean mäen päällä, jossa oven eteen ei pääse autolla. Sweco Oy:n suunnitelmaluonnoksessa edellytetään pihan suurentamista mittavilla maatäytöillä ja Helsingintien puoleisen sivun leventämistä ja tukemista ajoneuvoliikennettä kestäväksi. Suunnitelma on kallis. A-arkkitehtien pihaluonnoksessa autot jätettäisiin lähemmäksi kenttää, mutta kunnantuvalla tulisi rakentaa portaat sekä yli 50 metriä invaluiskaa.

5 Koulun pihan turvallisuus taattava

On myös ehdottomasti huomioitava rakennuksen tämän hetkinen läheisyys Nyhkälän kouluun ja siellä oleviin lapsiin. Heidän turvallisuutensa pitää pystyä takaamaan ja taloa ympäröivä rinne olisi kunnostettava ja maisemoitava asianmukaisesti. Turvallisuusriskiä lapsille ei saa aiheutua Harjun kentän tai vihreän talon kuntoon laittamisesta. Rinne ja koulun läheinen piha-alue on saatava pikimmiten kuntoon.

Vastaus 5:

Mitä nopeammin päätös siitä, mitä kunnantuvalla tehdään, saadaan toteutukseen, sitä nopeammin koulun piha-alue voidaan kunnostaa turvalliseksi.

6 Saako uuteen paikkaan avustuksia?

Jos taas päädytään siihen, että rakennus palvelisi parhaiten kunnostettuna jossain muualla päin Karkkilaa, olisi sopiva paikka sille löydyttävä mahdollisimman läheltä Nyhkälän Harjun kenttää, jolloin sitä voitaisiin edelleen hyödyntää edellä mainittuihin käyttötarkoituksiin. Avustusten saaminen rakennuksen kunnostamiseen muualle siirrettynä tosin tällöin hankaloituisi. Nämä ovat syytä selvittää etukäteen ennen päätöksentekoa, mitä ja minkä suuruisia avustuksia olisi mahdollista saada ja mihin käyttötarkoitukseen. On huomioitava se, että rakennuksen siirtämisellä toiseen paikkaan, museoarvo, avustukset ja yhdistysten lupaama talkooapu menetetään. Eri vaihtoehtojen kustannusvaikutukset on laskettava huolella.

Vastaus 6:

Nämä näkemykset välittyvät KH:lle tiedoksi tuvan sijoituspaikan suunnittelua ja siitä KH:n 20.1.2020 §6 1) kohdan mukaista päättämistä varten.

Avustusten selvittäminen ennakkoon ei ole mahdollista, mutta siirrettyihinkin kohteisiin saa avustuksia. ELY-keskus on poikkeuslupapäätöksessä 2016 todennut, ettei myöntäisi kunnantuvalla rakennusperinnön hoitoavustusta, koska katsoi rakennusperinnön suojelemiseen liittyvät arvot menetetyiksi. Itse rakennuksen arkkitehtoninen arvo ei vähene siirrettäessä.

7 Kunnostusselvitysten hallintokäsittely

Myös Karkkilan Kotiseutuyhdistys ry Kunnantuvan työjaos, sihteeri Heikki Savola on tehnyt selvityksen Pyhäjärven vanhan kunnantuvan kunnostamisesta ja ylläpidosta aktiivisten järjestöjen ja kaupunkilaisten toimin (18.12.2015). Lisäksi Rakennusliike Heikkinen (Tommi Heikkinen) on antanut samassa yhteydessä selvityksen: Pyhäjärven vanhan kunnantuvan kunnostuksen hanke- ja tapaselvitys (6.12.2015), johon on kirjattu tarvittavat toimenpiteet ja kustannusarvio entisöinnistä sekä tehty suunnitelma varainhankinnasta. Molemmat on käsiteltävä kaupungin hallintoelimissä, teknisessä lautakunnassa ja saatettava kaupunginvaltuutettujen tiedoksi.

Vastaus 7:

Kaavoituskatsauksessa 2019 on päätetty, ettei kaavamutosta 214 aloiteta, ennen kuin kunnantuvan tulevaisuus on ratkaistu. Kaupunginhallitus on ottanut tämän tehtävän. Molempia selvityksiä on käytetty lähdemateriaalina Kunnantuvan tilanne- ja vaihtoehtoanalyyseissä 2019, sekä KH:n keskustellessa kunnantupalinjauksesta, ja ne löytyvät kaupungin nettisivulta Kunnantupa kohdasta. Kunnantuvan lopullinen päätös viedään valtuuston päätettäväksi ja nämä selvitykset voidaan laittaa myös siinä yhteydessä tiedoksi.

Valtuustoaloitteen johdantotekstiin liittyvät tarkennukset

1. Hallinto-oikeus on vahvistanut rakennuksen suojelun 28.9.2016 ja siten estänyt suojelusta poikkeamisen lain nojalla.

Kunnantupaa ei ole suojeltu lailla rakennusperinnön suojelusta vaan kaavamerkinnällä. Helsingin hallinto-oikeus kumosi purkamisen sallivan poikkeusluvan koska katsoi, ettei suojelun purkamiseen ole esitetty erityisiä syitä, koska kaavan suojelumerkinnän vahvistamisesta oli kulunut vasta 3 vuotta, eikä rakennuksessa ollut tänä aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia.

2. Maakuntamuseon lausunnossa vuodelta 2017 todetaan, että kunnantuvan siirtomahdollisuutta voidaan kuitenkin tutkia, mutta siirto olisi tapahduttava kokonaisena.

Maakuntamuseo edellyttää kunnantuvan siirtoa kokonaisena siksi, että voidaan varmistaa kunnantuvan säilyminen. Kunnantuvan historialliset arvot eivät kokonaisena siirtoa edellytä. Varmistus uuteen paikkaan kokoamisesta voidaan tehdä varmasti yhteistyönä muutenkin. Kunnantuvan siirto kokonaisena ei ole mahdollista paikan ahtauden, mäen korkeuden ja kenttärakenteiden takia.

3. Tähän mennessä kunnantuvan tapauksessa ei ole toimittu maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) edellyttämällä tavalla, vaan mm. rakennuksen kaavallinen suojelu on kyseenalaistettu.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ei rajoita rakennusten arvojen ja käyttötarkoitusten uudelleenarviointia niissä tapahtuneen kehityksen tai ympäristön ja alueiden toiminnallisten tavoitteiden muuttuessa.

Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että kunnantuvan valmistelu ja päätöksentekoprosessi on sujunut pitkälti kristillisdemokraattien esittämän valtuustoaloitteen periaattein ja johtanut Kaupunginhallituksen päätökseen kunnantuvan tulevaisuudesta 20.1.2020 §6.

Esityslistan liite

- Kunnantuvan vaihtoehtojen valintaprosessi 19.11.2019
- Kaupunginhallituksen päätös 20.1.2020 § 6
- Valtuustoaloitteen esityskohtaiset vastaukset 1-7 ja asiatarkennukset 17.3.2020.

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa kaupunginvaltuustolle,

että se hyväksyy vastauksena valtuustoaloitteeseen seuraavaa:

1) Kunnantuvan päätöksentekoprosessi on sujunut pitkälti kristillisdemokraattien esittämän valtuustoaloitteen periaattein ja johtanut Kaupunginhallituksen päätökseen kunnantuvan tulevaisuudesta 20.1.2020 §6.

Valtuustoaloitteen esityskohtaiset vastaukset 1-7 ja asiatarkennukset ovat liitteenä.

2) ja toteaa aloitteen loppuunkäsittelyksi.

Päätös: Kaupunginhallitus päätti ehdotuksen mukaan yksimielisesti,

Täytäntöönpano: kaupunginvaltuusto